

SOTSIAALMINISTEERIUM

Raul Siem
Rae Vallavalitsus
info@rae.ee
Aruküla tee 9
Jüri alevik
Rae vald
75301, Harju maakond

Teie 12.08.2026 nr 2-1/19205-2

Meie 08.09.2026 nr 6-1/1996-2

Lugupeetud Raul Siem

Täname Teid pöördumise eest. Mõistame, et saatjata alaealiste välismaalaste (SAV) juhtumite koondumine Rae valda on oluliselt suurendanud valla koormust ning toonud kaasa mitmeid praktilisi küsimusi.

Kuigi kohaliku omavalitsuse roll SAV eestkostja ülesannete täitmisel ei ole uus, on tänast olukorda mõjutanud suurenenud rändesurve ning osaliselt tänavu juunis jõustunud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse (VRKS) muudatused.

Mitmed pöördumises toodud küsimused said läbi arutatud 26. augustil toimunud kohtumisel, kus lisaks Rae Vallavalitsusele ja Sotsiaalministeeriumile osalesid ka Sotsiaalkindlustusameti (SKA) ja Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) esindajad. Selgitame neid ka järgnevalt kirjalikult.

Palusite infot, milline on riigi pikaajaline plaan SAV eestkoste korraldamiseks. Selgitame, et riigi pikaajalise SAV eestkoste ja esindamise korraldus tuleneb kehtivast õigusraamistikust, eelkõige VRKS, perekonnaseadus ja sotsiaalhoolekande seadus. Nendes on jaotatud riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ülesanded.

Kohalik omavalitsus täidab perekonnaseadusest tulenevaid eestkostja ülesandeid kuni kohtu poolt eestkostja määramiseni. Kui lapsel puuduvad rahvastikuregistris elukoha andmed, täidab neid ülesandeid lapse hariliku viibimiskoha järgne kohalik omavalitsus. Kui laps paigutatakse hiljem asendushooldusteenusele teise omavalitsuse territooriumile, ei jää Rae vald automaatselt lapse pikaajaliseks eestkostjaks. Edasine eestkoste korraldatakse perekonnaseaduse alusel, arvestades lapse uut harilikku viibimiskohta ja kohtu otsust.

PPA teeb oma pädevuses vajalikud menetlustoimingud, sealhulgas korraldab vajaduse korral vanuse hindamise ning menetleb rahvusvahelise kaitse taotlust või tagasisaatmist.

SKA täidab saatjata alaealise välismaalase juhtumikorraldaja ülesandeid, hindab koostöös kohaliku omavalitsusega lapse abivajadust ning koostab ja täiendab tema juhtumiplaani, samuti tasub asendushooldusteenuse osutamise eest. Lisaks toetab SKA vajadusel töövälisel ajal ja nädalavahetustel kohalikke omavalitsusi lapse esindamist vajavates menetlustoimingutes.

Samuti näeb VRKS ette võimaluse SKA-l seaduses sätestatud erandlikus olukorras täita kuni perekonnaseaduse alusel eestkostja määramiseni PPA menetlustoimingutes esindamisega seotud ülesandeid või sõlmida selleks lepingu. See võimalus on loodud, et toetada riigi poolt

ajutiselt kohalikke omavalitsusi neis erandlikes olukordades, kus juhtumite maht ületab kohaliku omavalitsuse võimekuse. Kohtumisel arutasime selle võimaluse praktilist rakendamist ning leppisime kokku edasised sammud, kuidas Rae vald saab taotluse esitada.

Tundsite ka huvi, kas on kavandatud eeskoste korralduse muutmist viisil, mis jaotaks vastutuse omavalitsuste ja/või omavalitsuse ja riigi vahel võrdsemalt. Selgitame, et kehtiva eeskoste korralduse muutmist praegu ei kavandata.

Kuigi praegu on kinnipidamiskeskuse paiknemise tõttu ja alaealisena esinevate isikute suurema hulga tõttu koondunud suurem osa juhtumitest Rae valda, on saatjata alaealisi välismaalasi eri aegadel saabunud ka teistesse omavalitsustesse ning ka edaspidi tuleb ka teistel omavalitsustel olla valmis nende osas eeskoste ja esindaja rolli täitmiseks. Siiski mõistame, et kinnipidamiskeskuse asukoht seab Rae valla suurema surve alla ning täiendav tugi võib osutuda olenevalt kinnipeetud SAV-ide arvust vajalikuks.

Esmalt on kohalikul omavalitsusel selles olukorras võimalik üle vaadata oma sisemine töökorraldus. Alaealise esindamisülesannet PPA toimingute juures ei pea tingimata täitma lastekaitsetöötaja, vaid seda ülesannet saab täita ka teine sobiv isik, kes vastab VRKS-is sätestatud nõuetele. See võimaldab jagada praktilisi ülesandeid omavalitsuses laiemalt.

Kui kohalik omavalitsus erandlikus olukorras vajab SAV-ide esindaja rolli täitmisel abi, siis juba eelnevalt välja toodult on võimalik taotleda SKA täiendavat tuge. Samuti on SKA juba võtnud enda kanda töövälisel ajal SAV-ide esindamisega seotud ülesanded.

Kohtumisel arutasime ka praktilisi võimalusi, mis aitavad tagada SAV-ide esindamise olemasolevaid ressursse mõistlikult kasutades. Kuna mitmed küsimused ongi lahendatavad asutuste koostöös, on oluline jätkata rakendustasandil tihedat koostööd, et luua sujuvad ja mõistlikud koostöövõimalused rollide täitmiseks.

Kuigi ka täna on võimalik kohalikel omavalitsustel teha koostööd ülesannete täitmisel, teeme ettepaneku arutada SAV-idega seotud küsimusi ühiselt ka Eesti Linnade ja Valdade Liiduga.

Soovisite ka infot, milline täiendav rahastus ja tugiteenused on ette nähtud omavalitsustele, kellele sellised juhtumid koonduvad. Arutelus jäi kõlama, et eelkõige on kohaliku omavalitsuse kulud seotud antud etapis tööjõukuludega, kuna muud teenused kinnipidamiskeskuses viibivatele isikutele on tagatud. Rahalist toetust omavalitsustele ei ole täna ette nähtud, tugi on tagatud töömahu vähendamise kaudu juba eelnevalt välja toodud viisidel SKA poolt. Võimaliku lisatoe vajaduse hindamiseks on oluline aru saada, milliseid täiendavaid kulusi ja tugiteenuseid on silmas peetud.

Esindajate koormuse vähendamiseks saab võimaluse korral kasutada esindaja osalemist videoteel. PPA kinnitas, et seda saab teha menetlustoimingutes, kus esindaja füüsiline kohalolek ei ole vältimatult vajalik. Samuti arutasime täiendavate koolituste korraldamist, muu hulgas rahvusvahelise kaitse menetluse, esindaja rolli, vanuse hindamise ja lapse parimate huvide hindamise teemal. SKA on koostanud ka saatjata alaealise välismaalase juhtumikorralduse juhendi (leiate selle lingilt: [Saatjata alaealise välismaalase toetamine | Sotsiaalkindlustusamet](#)).

Samuti palusite infot, kuidas tagatakse SAV-idele tõlke-, kultuurivahenduse- ja muude eriteenuste kättesaadavus. Rahvusvahelise kaitse menetluses korraldab tõlgi osalemise ja dokumentide tõlkimise PPA. Kinnipidamiskeskuses viibimise ajal tagab PPA lapsele vajalikud teenused, sealhulgas tervishoiuteenused ja psühholoogilise toe.

Kui laps suunatakse kinnipidamiskeskusest edasi, hinnatakse tema teenusevajadust juhtumikorralduse raames koostöös SKA, kohaliku omavalitsuse ja teenuseosutajaga. Rahvusvahelise kaitse taotlejale vajalike tervishoiuteenuste, nõustamise ja psühhosotsiaalse

toe kättesaadavuse koos selleks vajaliku tõlketeenusega korraldab seaduses sätestatud ulatuses SKA.

Kultuurivahendus- ja muude eriteenuste vajadust tuleb hinnata iga lapse puhul eraldi.

Loodame, et ühine arutelu ja selles kirjas antud vastused aitavad luua suuremat selgust, leida tekkinud küsimustele lahendusi ning kujundada praktikas sujuvalt toimiva töökorralduse.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Helen Meumers
laste ja pere osakonna osakonnajuhataja

Merileid Vinkler
merileid.vinkler@sm.ee

Lisaadressaadid: Sotsiaalkindlustusamet